

Analyse af andel elever der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne

Januar 2022

Indenrigs- og
Boligministeriets
BENCHMARKINGENHED

Publikationen kan hentes på hjemmesiden for
Indenrigs- og Boligministeriets Benchmarkingenhed:
www.benchmark.dk

Henvendelse om publikationen kan ske til kontaktpersonen
på analysen, som fremgår af hjemmesiden.

Indhold

1 Ledelsesresumé	3
2 Indledning.....	8
3 Afgrænsninger og definitioner	10
3.1 Population.....	10
3.2 Periode.....	10
3.3 Karakterkrav til erhvervsuddannelserne	11
4 Andel elever der opfylder karakterkravet på landsplan	13
5 Andel elever der opfylder karakterkravet på kommune-niveau.....	21
6 Spørgsmål til inspiration.....	29

1 Ledelsesresumé

Indenrigs- og Boligministeriets Benchmarkingenhed har i en ny analyse undersøgt andelen af elever i 9. klasse, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i forbindelse med afgangseksamen. Karakterkravet til erhvervsuddannelserne, som blev indført med den politiske aftale om "Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser", har været gældende siden skoleåret 2014/2015 og blev udvidet fra skoleåret 2017/2018.

Karakterkravet skal ifølge aftalen være med til at flere fuldfører en erhvervsuddannelse, og sikre at elevernes faglige niveau styrkes, så eleverne bliver mere attraktive for erhvervslivet. Herudover er der i aftalen også fokus på, at flere elever skal vælge en erhvervsuddannelse, og at erhvervsuddannelserne generelt skal være mere attraktive for de unge.

For at opfylde karakterkravet til erhvervsuddannelserne skal en elev i forbindelse med afgangseksamen i 9. klasse opfylde tre delkrav:

- ✓ Tage de lovbundne prøver i dansk og have opnået et gennemsnit på mindst 2,0.
- ✓ Tage de lovbundne prøver i skriftlig matematik og have opnået et gennemsnit på mindst 2,0.
- ✓ Tage alle de lovbundne prøver, de to prøver i udtræksfag og have opnået et gennemsnit på mindst 2,0 på tværs af alle prøverne. Det svarer til at bestå folkeskolens afgangseksamen.

Karakterkravet til erhvervsuddannelserne er det laveste blandt ungdomsuddannelserne. Hvis en elev ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, opfylder eleven heller ikke karakterkravet til de øvrige ungdomsuddannelser, og vil derfor i udgangspunktet ikke have direkte adgang til disse.

I denne analyse er der fokus på, hvor stor en andel af eleverne i 9.klasse, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Det er interessant, fordi andelen siger noget om, i hvor høj grad kommunerne formår at løfte elevernes faglige niveau, så de er fagligt parate til en ungdomsuddannelse. Det må betragtes som en af folkeskolens vigtigste opgaver. Det er også interessant, fordi der er et generelt politisk fokus på, at flere unge skal gennemføre en erhvervsuddannelse.

Formålet med analysen er at give hver enkelt kommune indsigt i, hvor stor en andel af eleverne i 9.klasse i kommunen, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, når man tager højde for hver enkelt kommunes elevgrundlag. Det er således velkendt, at elevgrundlaget er forskelligt i kommunerne, og at elevgrundlaget har betydning for hvor stor en andel af eleverne, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Ved at tage højde for forskelle i elevgrundlaget sikres en mere retvisende sammenligning, hvor den enkelte kommune får et bedre indblik i, hvordan de reelt klarer sig i forhold til andre kommuner.

For at sætte fokus på kommunernes indsats ser vi i analysen alene på elever i 9. klasse i de kommunale grundskoletyper, dvs. folkeskoler, kommunale ungdomsskoler, specialskoler samt dagbehandlingstilbud og behandlingshjem. Analysen dækker skoleårene 2011/2012 til 2019/2020. Vi har dog særligt fokus på skoleåret 2018/2019, da 2019/2020 var et særligt år som følge af COVID-19, hvor elevernes standpunktskarakterer blev ophøjet til afsluttende eksamenskarakterer.

I analysens sidste kapitel har vi indsat en række refleksionsspørgsmål. Spørgsmålene kan give inspiration til, hvordan analysens resultater kan bruges til at fortsætte dialogen i egen kommune om

andelen af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Nederst i dette ledelses-resumé kan du se eksempler på refleksionsspørgsmålene.

Udover selve analysen har vi udarbejdet tre bilag. I bilag 1 "Sådan placerer din kommune sig" er centrale figurer fra analysen præsenteret for hver enkelt kommune. I bilag 2 "Kommunespecifikke nøgletal" kan man finde de væsentligste tal fra analysen for hver enkelt kommune. I bilag 3: "Metode" er metoden bag opgørelser og modeller i analysen præsenteret.

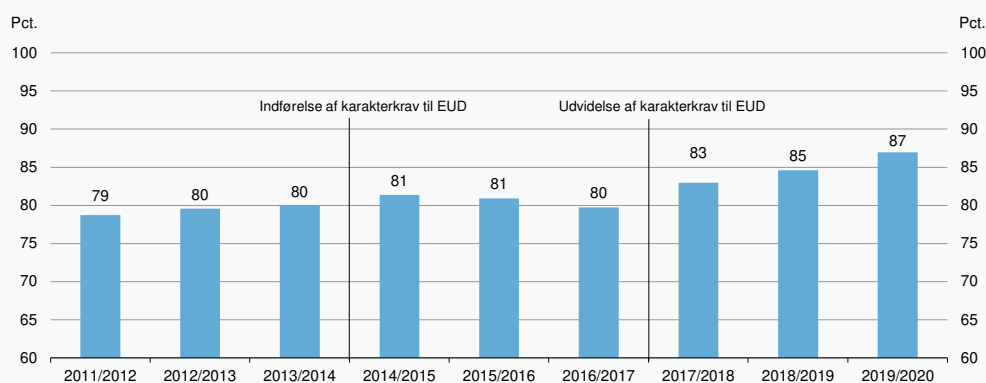
15 procent af eleverne opfylder ikke karakterkravet til erhvervsuddannelserne

I skoleåret 2018/2019 opfyldte 85 procent af eleverne i 9. klasse karakterkravet til erhvervsuddannelserne i forbindelse med folkeskolens afgangseksamen, jf. figur 1.1. Dermed var der også 15 procent af eleverne, svarende til tæt på 7.500 elever, der ikke opfyldte karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Det vil altså sige, at 15 procent af eleverne ikke havde direkte adgang til erhvervsuddannelserne, eller nogle andre ungdomsuddannelser, efter 9. klasse.

Som følge af COVID-19 pandemien blev de normale afgangseksaminer i skoleåret 2019/2020 aflyst. I stedet blev elevernes standpunktskarakterer ophøjet til afsluttende eksamenskarakterer. Dermed er elevernes resultater ved folkeskolens afgangseksamen i 2019/2020 baseret på et andet prøvegrundlag end ellers. Med det væsentlige opmærksomhedspunkt for øje er det alligevel interessant at betragte resultaterne for 2019/2020, fordi det er de nyeste tal. I 2019/2020 opfyldte 87 procent af eleverne i 9. klasse karakterkravet til erhvervsuddannelserne i forbindelse med folkeskolens afgangseksamen. Dermed var der altså lidt flere, der opfyldte kravet i det år, hvor elevernes standpunktskarakterer blev ophøjet til afsluttende eksamenskarakterer.

Figur 1.1

Andel elever der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne fra 2011/2012 og 2019/2020, pct.

Anm.: EUD er en forkortelse for erhvervsuddannelserne. Fra 2014/2015 indførte man krav om, at eleverne skal have mindst 2,0 i gennemsnit i dansk og matematik for at opfylde karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Fra 2017/2018 blev karakterkravet udvidet, så der også er krav om, at man skal bestå folkeskolens afgangseksamen samlet set. Figuren viser andelen opgjort på baggrund af de karakterkrav, der gjorde sig gældende fra 2017/2018. Dermed er de beregnede andele for fx skoleåret 2012/2013 beregnet på baggrund af karakterkrav, der først blev indført senere.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Andelen af elever der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne er stigende

Fra skoleåret 2017/2018 blev karakterkravet udvidet, så eleverne, udover krav i dansk og matematik, nu også skulle bestå 9. classes afgangseksamen. Når vi i analysen ser på udviklingen over tid, tager vi for alle årene udgangspunkt i de karakterkrav til erhvervsuddannelserne, der gjorde sig gældende fra skoleåret 2017/2018. Fra skoleåret 2011/2012 til 2018/2019 steg andelen af elever,

der opfyldte karakterkravet til erhvervsuddannelserne, med ca. 6 procentpoint. Fra 2011/2012 til 2018/2019 har hele 85 kommuner oplevet en stigning i andelen af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. 15 af de 85 kommuner, der har oplevet en stigning, har øget deres andel af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, med mindst 10 procentpoint.

Dykker man ned i de enkelte delkrav, der altså består af krav til matematik, dansk og folkeskolens afgangseksamen, ser der også ud til at være et vist mønster i udviklingen. Generelt er andelen, der opfylder de enkelte delkrav også stigende, ligesom der ses et mønster, hvor en større andel elever opfylder de forskellige delkrav efter kravet rent faktisk er blevet indført, end før det var gældende.

Elever der ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne mangler typisk én eller flere af de påkrævede prøver

Den primære årsag til at eleverne ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne er, at eleverne ikke har taget alle de obligatoriske prøver ved folkeskolens afgangseksamen. Det gør sig i 2018/2019 gældende for 12 ud af de 15 procent, der ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. De resterende 3 procent har taget alle de obligatoriske prøver, men har ikke opnået tilstrækkeligt høje karakterer.

Zoomer man yderligere ind på de 15 procent eller ca. 7.500 elever, der ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, og kigger på de forskellige delkrav, viser analysen, at omkring halvdelen hverken opfylder delkravet til dansk, matematik eller folkeskolens afgangseksamen. Det skyldes altså enten, at eleverne ikke har taget alle de påkrævede prøver, eller fordi de ikke opnår et tilstrækkeligt højt gennemsnit.

Analysen viser videre, at næsten en femtedel af de 7.500 elever, der ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, alene mangler at bestå folkeskolens afgangseksamen. Eleverne falder også her primært på, at de ikke har taget alle de obligatoriske prøver ved afgangseksamen. Der er dermed en gruppe elever, der opfylder karakterkravet i dansk og matematik, men som på grund af kravet om, at eleverne også skal bestå folkeskolens afgangseksamen, alligevel ikke har direkte adgang til erhvervsuddannelserne.

Stor forskel på tværs af kommuner i andelen af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne

Der er stor forskel på andelen af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne på tværs af kommunerne. Andelen varierede fra 68 procent til 95 procent i 2018/2019. Dermed er der en forskel på hele 27 procentpoint mellem den kommune, der havde den laveste andel, og den kommune der havde den højeste andel. Det er en markant forskel, og karakterkravet til erhvervsuddannelserne er endda det laveste krav blandt de forskellige karakterkrav til ungdomsuddannelserne. I 2018/2019 havde 19 kommuner en andel under 80 procent, mens 8 kommuner havde en andel over 90 procent, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne.

Der er også store forskelle på tværs af kommunerne, når man tager højde for forskelle i elevgrundlaget

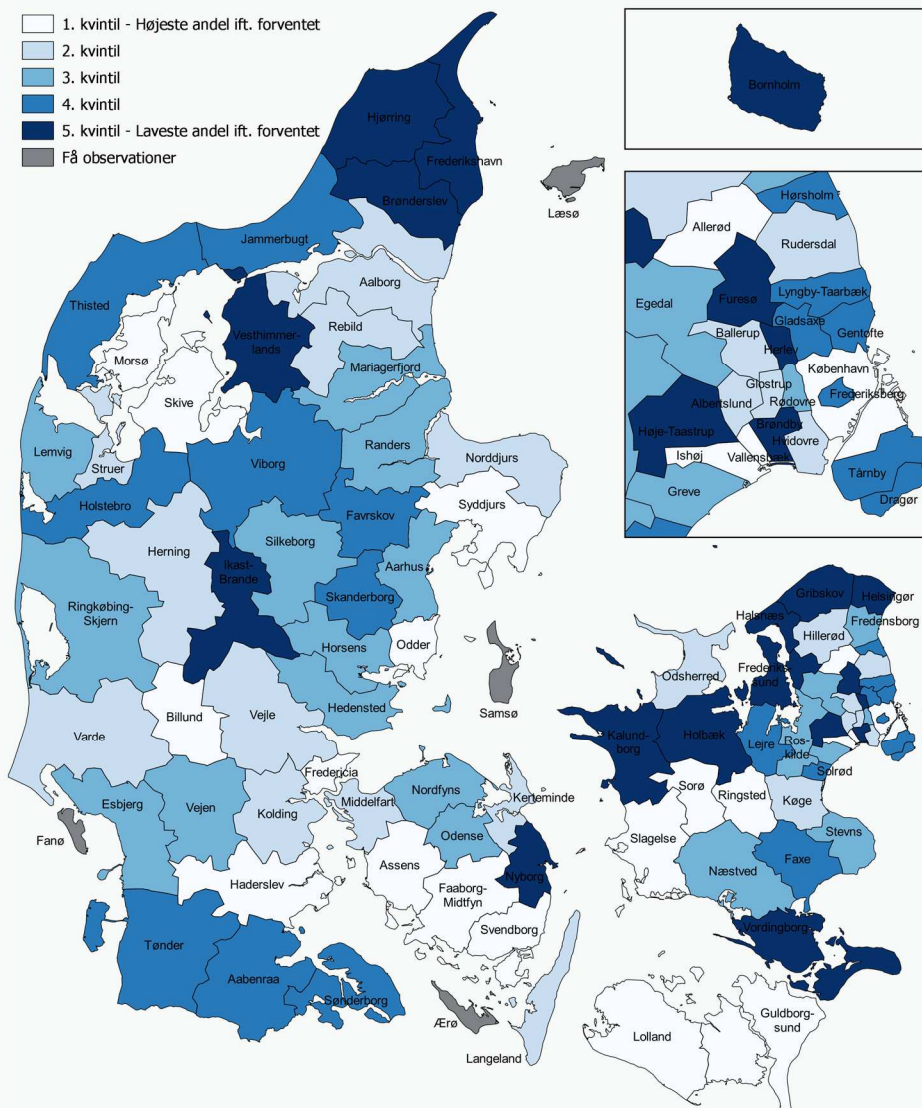
I analysen har vi beregnet en såkaldt benchmarkingindikator, der viser forskellen mellem den enkelte kommunes faktiske andel elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, og den andel man kunne forvente på baggrund af kommunens elevgrundlag. I figur 1.2 på næste side er benchmarkingindikatoren for hver enkelt kommune inddelt i kvintiler og vist i et danmarkskort.

De forhold vi har taget højde for omkring elevgrundlaget er forskellige elevkarakteristika som fx alder, køn, herkomst, ordblindhed, om barnet modtager segregeret specialundervisning, forskellige

variable for fysisk og psykisk sundhed, og elevens resultater i de nationale test i dansk og matematik i henholdsvis 2. og 3. klasse. Sidstnævnte skal ses som en proxy for elevens tidlige evner, motivation mv. Herudover har vi også taget højde for forældrekarakteristika (fx uddannelsesniveaue og beskæftigelse), søskendekarakteristika (om en søskende har modtaget en eller flere sociale foranstaltninger) og variable på skoleniveau.

Figur 1.2

Benchmarkingindikator for andel elever der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i 2018/2019

Anm.: 1. kvintil dækker over den femtedel af kommunerne, som har den højeste andel elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i 2018/2019 i forhold til, hvad man kunne forvente på baggrund af elevgrundlaget. 5. kvintil dækker omvendt over den femtedel af kommunerne, der har den laveste andel i forhold til, hvad man kunne forvente på baggrund af elevgrundlaget.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Benchmarkingindikatoren for 2018/2019 viser, at der også er markante forskelle mellem kommunernes andel elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelse, når der tages højde for forskelle i kommunernes elevgrundlag. Indikatoren varierer fra -9,0 til 8,0. Det vil sige, at de to

kommuner med den laveste og højeste indikator har en andel, der er henholdsvis 9,0 procentpoint lavere og 8,0 procentpoint højere, end man kunne forvente ud fra kommunens elevgrundlag.

De 10 kommuner, der har de laveste benchmarkingindikatorer, har gennemsnitligt 5,1 procentpoint færre elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, end hvad man kunne forvente ud fra elevgrundlaget. De 10 kommuner, der har de højeste benchmarkingindikatorer, har gennemsnitligt 4,5 procentpoint flere elever, end hvad man kunne forvente.

Refleksionsspørgsmål

Analysen giver kommunerne mulighed for at se nærmere på, hvordan andelen af elever der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne ser ud i kommunen, efter der er taget højde for kommunens elevgrundlag. Det er relevant for den enkelte kommune at følge op på resultaterne fra denne analyse, og det kan i den forbindelse være nyttigt at overveje forskellige refleksionsspørgsmål som eksempelvis:

- Hvad er andelen af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i vores kommune, i forhold til hvad man kunne forvente ud fra elevgrundlaget? Er andelen i overensstemmelse med vores forventninger?
- Hvordan følger vi i kommunen op på, hvor stor en andel af eleverne, der efter 9. klasse har adgang til erhvervsuddannelserne? Følger vi denne andel over tid?
- Hvordan sikrer vi os, at andelen af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, bliver så høj som muligt fremadrettet? Er der fx særlige grupper blandt eleverne, vi skal have et særligt fokus på?

Du kan finde flere refleksionsspørgsmål i kapitel 6.

2 Indledning

I forbindelse med den politiske aftale om "Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser" blev der fra skoleåret 2014/2015 indført adgangskrav til erhvervsuddannelserne, der i 2017/2018 blev udvidet i forbindelse med, at folkeskolens afgangsprøve blevet ændret til en afgangseksamen. Målet med adgangskravene er ifølge aftalen, at flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse, og at elevernes faglige niveau skal styrkes, så eleverne bliver mere attraktive for erhvervslivet. Herudover er der i aftalen også fokus på, at flere elever skal vælge en erhvervsuddannelse, og at erhvervsuddannelserne generelt skal være mere attraktive for de unge.

Adgangskravene betyder, at eleverne skal vurderes uddannelsesparat i 9. klasse, og at eleverne i forbindelse med afgangseksamen i 9. klasse skal tage alle prøverne ved folkeskolens afgangseksamen og opnå bestemte karaktergennemsnit. Hvis eleverne ikke opfylder disse adgangskrav, så har eleverne i udgangspunktet ikke direkte adgang til erhvervsuddannelserne. Eleverne skal have et karaktergennemsnit på mindst 2,0 i både dansk, matematik og folkeskolens afgangseksamen for at opfylde karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Sidstnævnte svarer til at bestå folkeskolens afgangseksamen. Der er også indført karakterkrav til de øvrige ungdomsuddannelser, men her er karakterkravet højere end kravet til erhvervsuddannelserne. Hvis man ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, opfylder man dermed heller ikke karakterkravet til de øvrige ungdomsuddannelser.

Indenrigs- og Boligministeriets Benchmarkingenhed har i denne analyse undersøgt, hvor stor en andel af eleverne i 9. klasse i folkeskolen, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i forbindelse med afgangseksamen. Analysen ser både på landsplanstendenser og sammenligner kommunerne, når der er taget højde for forskelle i kommunernes elevgrundlag. Det er således velkendt, at elevgrundlaget er forskelligt i kommunerne, og at elevgrundlaget har betydning for hvor stor en andel, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Ved at tage højde for forskelle i elevgrundlaget sikres en mere retvisende sammenligning, hvor den enkelte kommune får et bedre indblik i, hvordan de reelt klarer sig i forhold til andre kommuner.

Andelen er interessant, fordi den siger noget om, i hvor høj grad kommunerne formår at løfte elevernes faglige niveau, så de på det parameter er parate til en ungdomsuddannelse. Det må betragtes som en af folkeskolens vigtigste opgaver. Det er også interessant, fordi der er et generelt politisk fokus på, at flere unge skal gennemføre en erhvervsuddannelse.

For at sætte fokus på kommunernes indsats ser vi i analysen alene på elever i de kommunale grundskoletyper, dvs. folkeskolen, på kommunale ungdomsskoler, specialskoler samt dagbehandlingstilbud og behandlingshjem. Analysen dækker skoleårene 2011/2012 til 2019/2020. Vi har dog særligt fokus på 2018/2019, da 2019/2020 var et særligt år som følge af COVID-19. Her blev elevernes standpunktskarakterer ophøjet til afsluttende eksamenskarakterer.

Der findes allerede flere analyser af, hvor stor en andel af eleverne, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Disse analyser fokuserer dog primært på udviklingstendenserne på landsplan. Formålet med analysen her er at give hver enkelt kommune indsigt i, hvor stor andelen af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, er i deres kommune, når man tager højde for kommunens elevgrundlag.

I **kapitel 3** gennemgås de vigtigste afgrænsninger og definitioner i analysen. I **kapitel 4** har vi undersøgt niveauet og udviklingen i andelen af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddan-

nelserne, på landsplan, ligesom vi kigger på delkrav og delpopulationer. I **kapitel 5** fokuserer vi på andelen af elever, der opfylder karakterkravet på kommuneniveau. I kapitel 5 har vi blandt andet lavet en benchmarkinganalyse af kommunernes andel elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, hvor vi har taget højde for forskelle i elevgrundlaget. Afslutningsvis er der i **kapitel 6** en række spørgsmål til inspiration, som den enkelte kommune med fordel kan arbejde videre med ud fra resultaterne i nærværende analyse og de tilhørende bilag.

3 Afgrænsninger og definitioner

I dette kapitel beskrives de mest centrale afgrænsninger og definitioner, som vi anvender i analysen. I kapitlet er der fokus på analysens population, den betragtede periode, og hvordan elever der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne defineres i analysen. I bilag 3: "Metode" er der en bredere gennemgang af analysens metode.

3.1 Population

Populationen i analysen er elever i 9. klasse i de kommunale grundskoletyper, dvs. folkeskoler, kommunale ungdomsskoler, specialskoler samt dagbehandlingstilbud og behandlingshjem. Elever på privatskoler og frie grundskoler, efterskoler og efterskoler med særlige tilbud er ikke en del af populationen. Denne afgrænsning er valgt med udgangspunkt i analysens formål om at sætte fokus på de resultater eleverne opnår på skoler, hvor kommunerne generelt har ansvaret for driften af skolerne¹. Herudover er populationen afgrænset til 14- til 17-årige.

Vi ser alene på elever i 9. klasse, som man oftest gør i analyser på skoleområdet, da 10. klasse ikke er omfattet af undervisningspligten. Således er det frivilligt, hvorvidt man vil i 10. klasse eller ej, og det er forskelligt mellem kommunerne, hvor mange af eleverne der vælger at gå i 10. klasse. Hvis elever i 10. klasse indgik i analysen, ville der derfor være en risiko for at kulturen i kommunerne for, hvorvidt man går i 10. klasse, ville påvirke kommunernes resultater i den benchmarkinganalyse, som vi præsenterer i kapitel 5.

3.2 Periode

Vi betragter perioden fra skoleåret 2011/2012 til 2019/2020. Som følge af COVID-19 pandemien blev størstedelen af de normale afgangseksaminer i skoleåret 2019/2020 aflyst. I stedet blev elevernes standpunktskarakterer ophøjet til afsluttende eksamenskarakterer². Dette forhold skal man være særligt opmærksom på, når man betragter resultater for skoleåret 2019/2020. Derfor er resultaterne for skoleåret 2019/2020 ikke sammenlignelige med tidligere år.

På trods af de særlige omstændigheder for skoleåret 2019/20, har vi stadig valgt at vise resultaterne for dette år. Det skyldes, at det er de nyeste tal, hvorfor det alene af den grund er værd også at betragte 2019/2020-resultaterne. Men man bør altså se på resultaterne fra 2019/2020 med forbehold for, at eleverne afsluttede 9. klasse på en helt ekstraordinær måde. Derfor er der i analysen også primært fokus på skoleåret 2018/2019.

¹ I forbindelse med udarbejdelsen af den benchmarkinganalyse som vi præsenterer i kapitel 5, har vi i en regressionsmodel undersøgt, om andelen af privat- og friskoleelever i den enkelte kommune er med til at forklare variationen i, om eleverne opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne eller ej. Det viser sig ikke at være tilfældet. Det hænger formentlig sammen med, at vi i benchmarkinganalysen tager højde for en række forskellige individkarakteristika. Derfor kan den bias, som man kunne have en hypotese om, at udeladelsen af privat- og friskoleelever ville skabe, siges allerede at være taget hånd om.

² Bekendtgørelsen om aflysning af prøverne kan findes her: <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2020/501>

3.3 Karakterkrav til erhvervsuddannelserne

I 2015 blev der indført adgangskrav til erhvervsuddannelserne³. Adgangskravene betyder blandt andet, at eleverne i grundskolen skal opnå nogle bestemte karakterer for at have direkte adgang til erhvervsuddannelserne.

Fra skoleåret 2014/2015 skulle eleverne i forbindelse med afgangseksamen i 9. klasse tage de lovbundne prøver i dansk og matematik og samtidigt opnå et karaktergennemsnit på mindst 2,0 for at opfylde karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Fra skoleåret 2017/2018 er karakterkravet blevet udvidet, så eleverne i 9. klasse, udover kravene til dansk og matematik, også skal have taget alle de obligatoriske prøver ved folkeskolens afgangseksamen, og samtidigt opnå et karaktergennemsnit på mindst 2,0 på tværs af alle disse prøver. Det svarer til at bestå folkeskolens afgangseksamen.

DEFINITION

OPFYLDER KARAKTERKRAVET TIL ERHVERVSUDDANNELSERNE

For at opfylde karakterkravet til erhvervsuddannelserne skal en elev i forbindelse med afgangseksamen i 9. klasse opfylde følgende tre delkrav:

- ✓ Tage de lovbundne prøver i dansk og have opnået et gennemsnit på mindst 2,0.
- ✓ Tage de lovbundne prøver i skriftlig matematik og have opnået et gennemsnit på mindst 2,0.
- ✓ Tage alle de lovbundne prøver, aflagt prøve i to udtræksfag og samtidigt have opnået et gennemsnit på mindst 2,0 på tværs af alle prøverne. Det svarer til at bestå folkeskolens afgangseksamen.

En elev opfylder dermed ikke karakterkravet til erhvervsuddannelserne, hvis eleven:

- Ikke har taget alle de lovbundne prøver og aflagt prøve i to udtræksfag.
- Ikke har opnået et gennemsnit på mindst 2,0 i både de lovbundne prøver i dansk, de lovbundne prøver i matematik og samlet ved folkeskolens afgangseksamen.

I bilag 3: Metode fremgår det, hvilke konkrete prøver eleverne skal tage i forbindelse med folkeskolens afgangseksamen for at bestå denne. Definitionen af hvilke elever der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne følger de regler, der blev indført fra skoleåret 2017/2018. I analysen bruger vi denne definition for alle skoleår. Dvs. at de beregnede andele for skoleårerne før 2017/2018 er beregnet på baggrund af et karakterkrav, der først blev indført senere. Det er valgt for at udviklingen over tid kan sammenlignes.

Udover at opfylde karakterkravet skal eleverne også blive vurderet uddannelsesparat ved afslutningen af 9. klasse og naturligvis ansøge om optagelse indenfor de gældende deadlines⁴.

Det er herudover også muligt at få direkte adgang til erhvervsuddannelserne, hvis man har en uddannelsesaftale med en virksomhed, der omfatter grundforløbet. Opfylder man ikke adgangskravene efter 9. klasse, er det muligt at søge ind via en optagelsesprøve og en samtale på erhvervsskolen. Det er også muligt at søge ind på baggrund af resultater opnået i 10. klasse, hvorfra det også er muligt at tage folkeskolens afgangseksamen⁵.

³ Politisk aftale "Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser": <https://www.uvm.dk/erhvervsuddannelser/nyheder-lovgivning-og-reform/politiske-aftaler-og-oplaeg>

⁴ <https://www.ug.dk/adgangskrav/adgangskrav-fra-9-klasse-til-erhvervsuddannelse>

⁵ På hjemmesiden www.ug.dk fremgår de konkrete adgangskrav til erhvervsuddannelserne, hvis man er elev i 10. klasse.

Som det er begrundet i afsnit 3.1 ser vi i denne analyse alene på, om eleverne i 9. klasse i forbindelse med afgangseksamen opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne eller ej. På landsplan og kommuneniveau ser vi på, hvor stor en andel af eleverne i 9. klasse, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Der tages i denne andel ikke højde for, om eleverne fx er blevet vurderet uddannelsesparat eller ej.

Det er vigtigt at understrege, at vi tager udgangspunkt i de karakterkrav til erhvervsuddannelserne, der gjorde sig gældende fra skoleåret 2017/2018⁶. Når vi opgør andelen af elever, der opfyldte karakterkravet til erhvervsuddannelserne i fx 2011/2012 eller 2015/2016, er der altså også her tale om en opgørelse baseret på de krav, der først gjorde sig gældende fra 2017/2018. Vi har dermed brugt samme definition af karakterkravet for hele den undersøgte periode, for at kunne sammenligne udviklingen over tid, selvom karakterkravet først blev indført fra 2014/2015 og sidenhen blev udvidet.

Ny ændring af folkeskolens afgangseksamen

Det skal nævnes, at folkeskolens afgangseksamen er blevet ændret fornyeligt, så eleverne i 7. klasse skal vælge mindst et 2-årigt praktisk eller musisk valgfag, der afsluttes med en prøve i 8. klasse. Hvis man ikke har aflagt prøve i det praktiske eller musiske valgfag, kan man ikke bestå folkeskolens afgangseksamen, og dermed opfylder man ikke karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Ændringen har betydning for de elever, der afslutter 9. klasse i skoleåret 2020/2021 og frem. Ændringen har dermed ikke betydning for den periode, som vi betragter i denne analyse – 2011/2012 til 2019/2020.

Det skal også nævnes, at det ikke er muligt at inkludere skoleåret 2020/2021 i analysen, da de relevante data fra fx elevregistret ikke var tilgængelige ved analysens udarbejdelse. Herudover ville det ikke være muligt at føre reglerne, der er gældende for eleverne i 2020/2021, tilbage i tid, da det langt fra er alle elever, der har taget en prøve i de praktiske og musiske fag inden 2020/2021.

⁶ De regler der gjorde sig gældende i skoleåret 2018/2019 gjorde sig også gældende i perioden 2017/2018 til 2019/2020.

4 Andel elever der opfylder karakterkravet på landsplan

I dette kapitel undersøger vi, hvor stor en andel af eleverne i 9. klasse, der i forbindelse med folkeskolens afgangseksamen, opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Vi ser både på niveauet og udviklingen på landsplan, ligesom vi kigger på delkravene og delpopulationer. I kapitlet fokuseres der særligt på elevernes resultater i skoleåret 2018/2019, selvom der også vises resultater for det særlige skoleår 2019/2020, som i høj grad var påvirket af COVID-19 pandemien.

Karakterkravet for at få direkte adgang til en erhvervsuddannelse er beskrevet i kapitel 3. Men det er vigtigt at være opmærksom på, at når vi omtaler karakterkravet til erhvervsuddannelserne i dette kapitel, og de næste, så er der tale om de krav, der gjorde sig gældende fra 2017/2018.

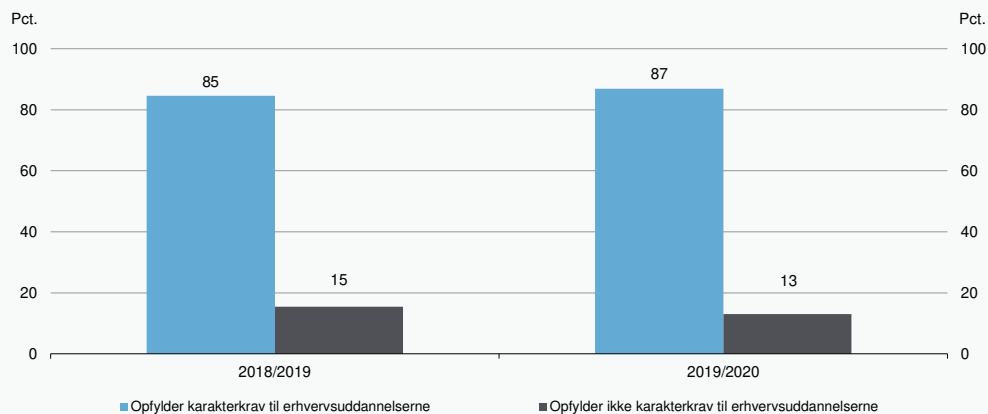
3 CENTRALE KONKLUSIONER FRA KAPITLET

- I skoleåret 2018/2019 opfyldte 85 procent af eleverne i 9. klasse karakterkravet til erhvervsuddannelserne i forbindelse med folkeskolens afgangseksamen. Dermed var der også 15 procent af eleverne, der ikke opfyldte karakterkravet til erhvervsuddannelserne. I 2011/2012, som er et skoleår inden karakterkravet blev indført, opfyldte 79 procent af eleverne i 9. klasse de samme karakterkrav.
 - Den primære årsag til at eleverne ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne er, at eleverne ikke har taget alle de obligatoriske prøver ved folkeskolens afgangseksamen. Det gør sig i 2018/2019 gældende for 12 ud af de 15 procent, der ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. De resterende 3 procent har taget alle de obligatoriske prøver, men har ikke opnået tilstrækkeligt høje karakterer.
 - Der ser ud til at være et vist mønster i udviklingen i andelen af elever, der opfylder de forskellige delkrav til dansk, matematik og folkeskolens afgangseksamen. Det ser således ud til, at en større andel elever opfylder de forskellige delkrav efter kravet rent faktisk er blevet indført, end før det var gældende.
-

Hovedparten af eleverne opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne efter afgangseksamen i 9. klasse i maj og juni. I skoleåret 2018/2019 opfyldte 85 procent af eleverne i 9. klasse karakterkravet i forbindelse med afgangseksamen, jf. figur 4.1 på næste side. Dermed var der dog også 15 procent af eleverne, svarende til tæt på 7.500 elever, der ikke opfyldte karakterkravet til erhvervsuddannelserne. De elever havde altså ikke direkte adgang til erhvervsuddannelserne eller nogle andre ungdomsuddannelser efter 9. klasse.

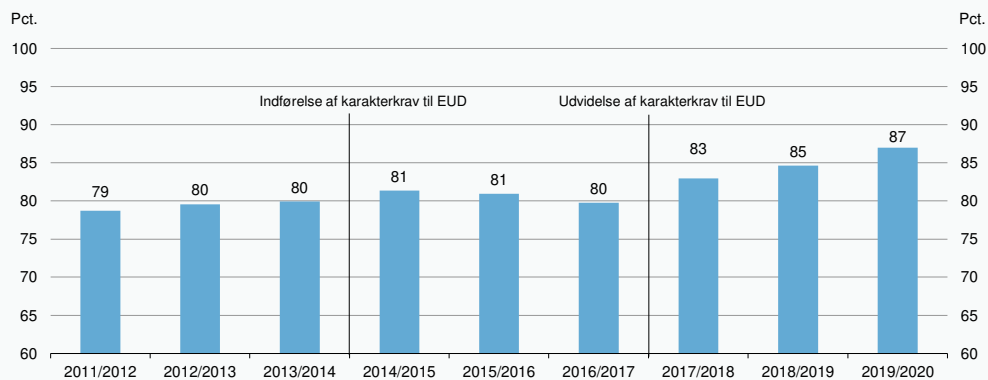
Som følge af COVID-19 pandemien blev det i skoleåret 2019/2020 besluttet at aflyse størstedelen af de normale afgangseksaminer. I stedet blev elevernes standpunktskarakterer ophøjet til afsluttende eksamenskarakterer. Dermed er elevernes resultater ved folkeskolens afgangseksamen i 2019/2020 baseret på et andet prøvegrundlag end ellers. Derfor er resultaterne fra skoleåret 2019/2020 ikke sammenlignelige med resultater fra tidligere år. Med det væsentlige opmærksomhedspunkt for øje er det alligevel interessant at betragte resultaterne for 2019/2020, fordi det er de nyeste tal.

I 2019/2020 opfyldte 87 procent af eleverne i 9. klasse karakterkravet til erhvervsuddannelserne i forbindelse med folkeskolens afgangseksamen, jf. figur 4.1. Dermed var der altså flere, der opfyldte karakterkravet i det år, hvor elevernes standpunktskarakterer blev ophøjet til afsluttende eksamenskarakterer. Det resultat ses også over en længere periode i figur 4.2.

Figur 4.1**Andel elever fordelt på om eleverne opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i 2018/2019 og 2019/2020, pct.**

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Karakterkravet til erhvervsuddannelserne blev indført fra skoleåret 2014/2015. Tidligere havde der ikke været krav om, at eleverne skulle opnå bestemte karakterer for at få adgang til erhvervsuddannelserne. Fra skoleåret 2014/2015 har eleverne skulle have et gennemsnit på mindst 2,0 i de lovbundne prøver i henholdsvis dansk og matematik. Fra skoleåret 2017/2018 blev karakterkravet til erhvervsuddannelserne udvidet i forbindelse med, at det blev obligatorisk at afslutte folkeskolen med en afgangseksamen. Således har eleverne fra skoleåret 2017/2018 også skulle bestå folkeskolens afgangseksamen.

Figur 4.2**Andel elever der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne fra 2011/2012 og 2019/2020, pct.**

Anm.: EUD er en forkortelse for erhvervsuddannelserne. Fra 2014/2015 indførte man krav om, at eleverne skal have mindst 2,0 i gennemsnit i dansk og matematik for at opfylde karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Fra 2017/2018 blev karakterkravet udvidet, så der også er krav om, at man skal bestå folkeskolens afgangseksamen samlet set. Figuren viser andelen opgjort på baggrund af de karakterkrav, der gjorde sig gældende fra 2017/2018. Dermed er de beregnede andele for fx skoleåret 2012/2013 beregnet på baggrund af karakterkrav, der først blev indført senere.

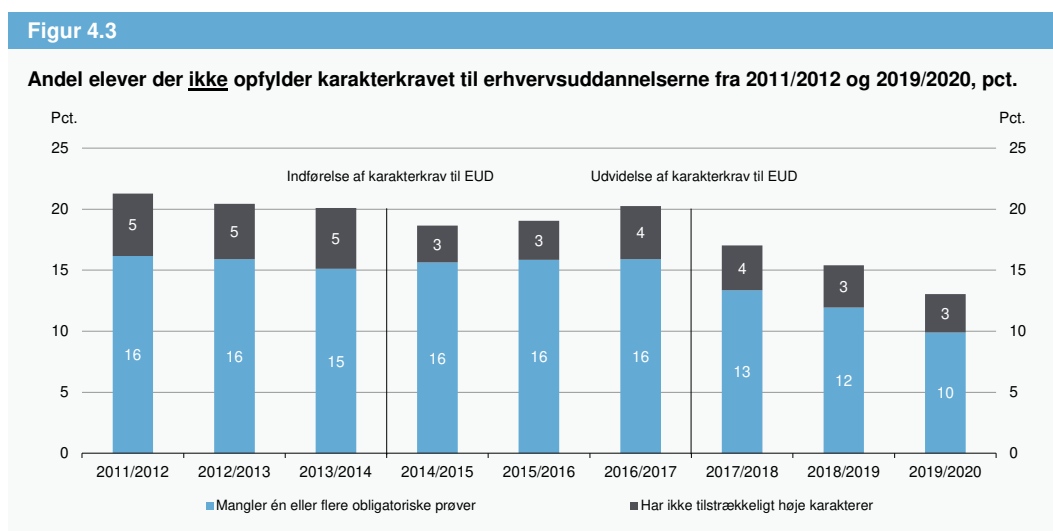
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Som det fremgår af figur 4.2 har der været en svagt stigende tendens til, at en større andel af eleverne opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Tendensen er tydeligst sidst i perioden i forbindelse med, at det blev obligatorisk at afslutte folkeskolen med en afgangseksamen. Fra sko-

leåret 2011/2012 til 2018/2019 steg andelen af elever der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne med ca. 6 procentpoint, mens andelen alene fra skoleåret 2016/2017 til 2017/2018 steg med lidt over 3 procentpoint. Der ses ligeledes et mindre spring på 1,4 procentpoint mellem skoleåret 2013/2014 og 2014/2015 i forbindelse med indførelsen af de første karakterkrav i dansk og matematik for at få direkte adgang til erhvervsuddannelserne.

Det skal igen bemærkes, at andelen er opgjort på baggrund af de krav, der gjorde sig gældende fra 2017/2018. Figuren viser således en meget naturlig tendens til, at flere elever opfylder karakterkravet i de skoleår, hvor de har været gældende.

Som det fremgår i boksen i afsnit 3.3 kan der være to årsager til, at elever ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. For det første kan det skyldes, at eleverne mangler at gå op til en eller flere obligatoriske prøver ved folkeskolens afgangseksamen fx på grund af fritagelse, sygdom eller udeblivelse⁷, og for det andet kan det skyldes, at de ikke har opnået tilstrækkeligt høje karakterer ved eksaminerne. I figur 4.3 fremgår andelen af elever, der ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne fordelt på disse to årsager.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Figur 4.3 viser, at den primære årsag til at nogle elever ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne er, at de mangler én eller flere obligatoriske prøver. I skoleåret 2018/2019 gør det sig gældende for 12 ud af de 15 procent, der ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Har man ikke en karakter i alle obligatoriske prøver, så kan man ikke bestå folkeskolens afgangseksamen uafhængigt af ens karaktergennemsnit i de fag, man har fået karakter i. Dermed vil man heller ikke have opfyldt karakterkravet til erhvervsuddannelserne.

Der er bare 3 procent af eleverne, der har taget alle de obligatoriske prøver, men som alligevel ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, fordi de ikke har et tilstrækkeligt højt gennemsnit i enten matematik, dansk og/eller folkeskolens afgangseksamen. Til dette resultat er det dog værd at nævne, at flere af eleverne blandt de 12 procent, der ikke opfylder karakterkravet til erhvervsud-

⁷ Hvis en elev er udeblevet fra en eksamen på grund af sygdom men har taget en sygeeksamen i stedet, så kan eleven godt opfylde karakterkravet til erhvervsuddannelserne.

dannelserne, fordi de mangler at tage én eller flere obligatoriske prøver, formentlig ikke ville opnå et tilstrækkeligt højt gennemsnit, hvis de havde taget alle prøverne.

Fra skoleåret 2016/2017 til 2017/2018 er der sket et fald fra 16 procent til 13 procent i andelen af elever, der ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, fordi de mangler at tage én eller flere obligatoriske prøver. Med andre ord er der altså flere elever, der tager alle de obligatoriske prøver efter man fra 2017/2018 gjorde det til et adgangskrav til erhvervsuddannelserne.

Bemærkelsesværdigt er det i den sammenhæng også, at andelen af elever, der ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne på grund af for lave karakterer, henover den betragtede periode fra skoleåret 2011/2012 til 2019/2020 er faldet en smule. Så selvom flere elever i dag tager alle de obligatoriske prøver i folkeskolens afgangseksamen, har det ikke medført, at en mindre andel opnår de tilstrækkelige karaktergennemsnit.

Fokus på delkravene

Karakterkravet til erhvervsuddannelserne består som nævnt af tre delkrav til henholdsvis dansk, skriftlig matematik og folkeskolens afgangseksamen. Figur 4.4 på næste side viser, hvor stor en andel af eleverne, der opfylder det enkelte delkrav uafhængigt af, om de opfylder de øvrige delkrav. Figuren viser, at i alle skoleår på nær 2019/2020 er der lidt flere elever, der opfylder karakterkravet i dansk i forhold til matematik, mens færrest opfylder kravet om, at eleverne skal bestå folkeskolens afgangseksamen. Det sidstnævnte resultat er dog ikke så overraskende, da resultaterne i dansk og matematik også er en del af folkeskolens afgangseksamen. Dvs. hvis man ikke har et karaktergennemsnit på mindst 2,0 i dansk og/eller matematik, er det alt andet lige noget sværere at bestå folkeskolens afgangseksamen. I skoleåret 2018/2019 bestod 87 procent af eleverne folkeskolens afgangseksamen, mens henholdsvis 89 procent og 90 procent af eleverne opfyldte karakterkravet i matematik og dansk⁸.

Ser man på udviklingen i de enkelte delkrav fra 2011/2012 til 2018/2019, bliver det lidt tydeligere, at der er sket nogle mindre niveauskift i andelen i forbindelse med indførelsen af de enkelte delkrav. I perioden fra 2011/2012 til 2013/2014 opfyldte i gennemsnit 85 procent af eleverne delkravet til matematik og 87 procent af eleverne opfyldte delkravet til dansk. Til sammenligning har det gennemsnitligt været henholdsvis 88 procent og 89 procent, der opfyldte delkravene til matematik og dansk efter de blev indført i 2014/2015.

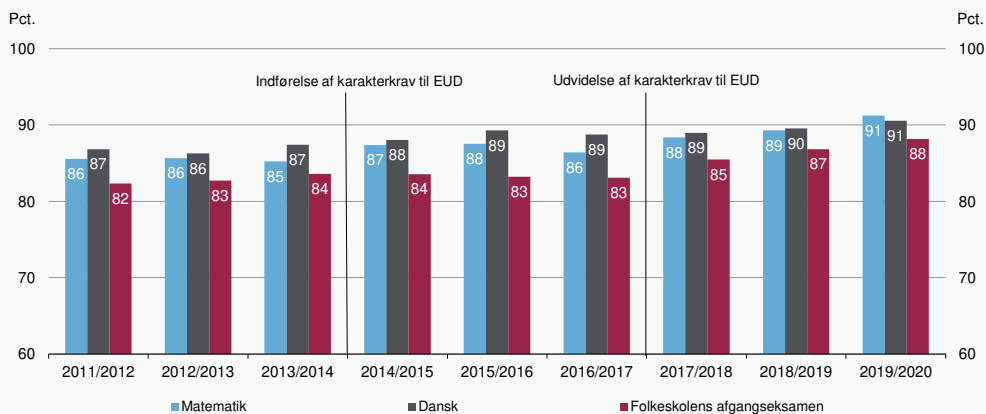
Samme tendens ses i forhold til folkeskolens afgangseksamen. I gennemsnit opnåede 83 procent af eleverne et resultat, der svarer til at bestå folkeskolens afgangseksamen fra 2011/2012 til 2016/2017, mens gennemsnittet har været 86 procent i 2017/2018 og 2018/2019 efter den faktiske indførelse af dette delkrav.

Resultaterne viser, at der ser ud til at være et vist mønster i forhold til udviklingen i andelen af elever, der lever op til de forskellige delkrav. Det ser således ud til, at en større andel elever opfylder de forskellige delkrav efter kravet rent faktisk er blevet indført, end før det var gældende.

⁸ Årsagen til at det kun er 85 procent af eleverne, der i 2018/2019 opfyldte det samlede karakterkrav til erhvervsuddannelserne, er, at man godt kan opfylde et eller to af delkravene, uden at man dermed har opfyldt det samlede karakterkrav til erhvervsuddannelserne. Det kræver, at man både opfylder karakterkravet til dansk, matematik og folkeskolens afgangseksamen samtidigt.

Figur 4.4

Andel elever der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i matematik, dansk og folkeskolens afgangseksamen fra 2011/2012 til 2019/2020, pct.

Anm.: Figuren viser, andelen der opfyldte de karakterkrav, der gjorde sig gældende fra skoleåret 2017/2018. Dermed er de beregnede andele for fx skoleåret 2012/2013 beregnet på baggrund af karakterkrav, der først blev indført senere. EUD er en forkortelse for erhvervsuddannelserne.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Forskel på andelen for normalklasseelever og elever i segregeret specialundervisning

I tallene præsenteret ovenfor indgår alle elever i analysens population, hvilket både er elever i normalklasser, og elever der modtager segregeret specialundervisning⁹. Når man modtager segregeret specialundervisning sker det ud fra en vurdering af, at eleven har nogle behov, der ikke kan opfyldes i en normalklasse. Derfor har elever i segregeret specialundervisning typisk også nogle andre forudsætninger for at opfylde karakterkravet til erhvervsuddannelserne i forhold til elever, der ikke modtager segregeret specialundervisning.

I figur 4.5 og figur 4.6 på næste side fremgår andelen af henholdsvis normalklasseelever og elever i segregeret specialundervisning, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. For normalklasseelever opfylder 9 ud af 10 karakterkravet til erhvervsuddannelserne, mens det omvendt kun gør sig gældende for lidt over hver tiende elev i segregeret specialundervisning. Ikke overraskende er der dermed markant forskel på elevernes resultater afhængigt af, om eleven modtager segregeret specialundervisning eller ej¹⁰.

Fordi det at modtage segregeret specialundervisning siger noget, om den enkelte elevs forudsætninger for at opfylde karakterkravet til erhvervsuddannelserne, tager vi højde for om eleven modtager segregeret specialundervisning, når vi sammenligner de enkelte kommuners andele i kapitel 5¹¹.

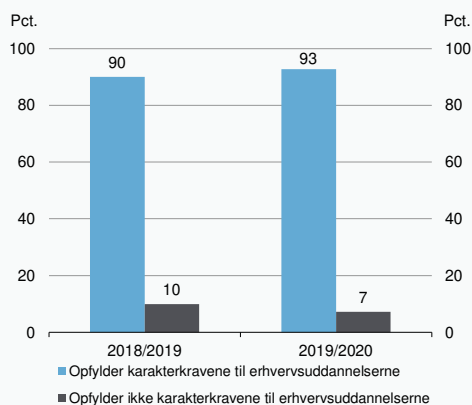
⁹ Elever i segregeret specialundervisning dækker både over specialklasseelever på folkeskoler og elever på specialskoler, men ikke elever der går i en normalklasse og modtager særlig støtte i over 9 timer om ugen.

¹⁰ At de segregerede specialundervisnings elever ikke har større indflydelse på den samlede andel elever der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, præsenteret indledningsvist i kapitlet, er, at elever i segregeret specialundervisning udgør en lille del af analysens population.

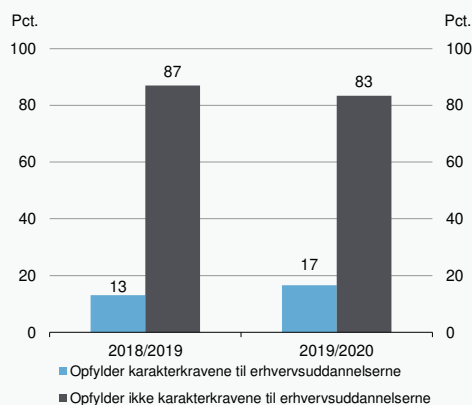
¹¹ Definitionen af specialundervisnings elever i nærværende analyse følger den definition, som vi brugte i vores analyse "Benchmarkinganalyse om andelen af elever i segregeret specialundervisning i kommunerne", der kan findes på vores hjemmeside www.benchmark.dk. Det er den samme afgrænsning som Styrelsen for IT og Læring bruger.

Figur 4.5

Andel normalklasseelever fordelt på om eleverne opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i 2018/2019 og 2019/2020, pct.

Figur 4.6

Andel elever i segregeret specialundervisning fordelt på om eleverne opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i 2018/2019 og 2019/2020, pct.

Anm.: Elever i segregeret specialundervisning dækker både over specialklasseelever på folkeskoler og elever på specialskoler.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Hvorfor opfylder eleverne ikke delkravene?

Som beskrevet tidligere kan der være to årsager til, at elever ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Enten fordi eleverne ikke tager alle de påkrævede prøver, eller fordi eleverne ikke opnår tilstrækkeligt høje karakterer. Det gør sig også gældende i forhold til de enkelte delkrav.

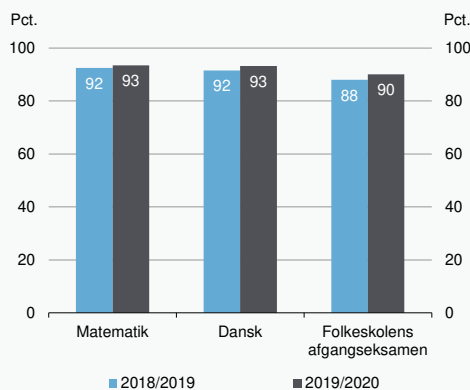
I figur 4.7 på næste side fremgår andelen af elever i procent, der har taget alle de 10 påkrævede prøver og delprøver ved 9. classes afgangseksamen fordelt på de tre delkrav til matematik, dansk og folkeskolens afgangseksamen. Figuren viser ikke overraskende, at en større andel af eleverne tager alle de obligatoriske prøver i dansk og matematik i forhold til folkeskolens afgangseksamen, hvilket da også følger naturligt, da eksaminer i dansk og matematik er en del af folkeskolens afgangseksamen.

Hovedparten af de elever, der har taget alle de påkrævede prøver, opnår et karaktergennemsnit på 2,0 eller derover. Det gælder både i forhold til karakterkravet i dansk, matematik og folkeskolens afgangseksamen, jf. figur 4.8. Bemærk at man godt kan opnå et tilstrækkeligt højt karaktergennemsnit ved folkeskolens afgangseksamen, men alligevel have for lave karakterer, hvis man ikke har et gennemsnit i dansk eller matematik på mindst 2,0.

Dermed er den primære årsag til, at nogle elever ikke opfylder de enkelte delkrav altså på linje med det samlede karakterkrav til erhvervsuddannelserne, at eleverne ikke tager alle de påkrævede prøver.

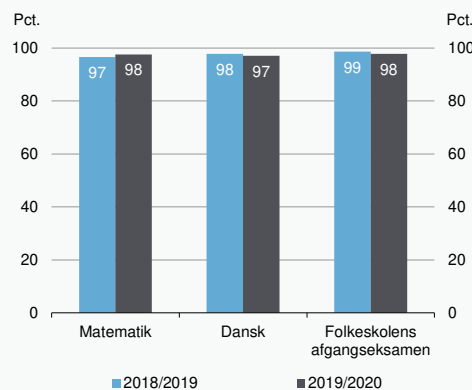
Figur 4.7

Andel elever der har taget alle obligatoriske prøver ved folkeskolens afgangseksamen, pct.

Figur 4.8

Andel elever der har fået et gennemsnit på mindst 2,0 ud af de elever, der har taget alle de påkrævede prøver i det enkelte delkrav, pct.

Anm.: I figur 4.7 til venstre er man kategoriseret som havende taget alle prøver, hvis man har taget alle prøver inden for det karakterkrav, der refereres til på x-aksen. En elev indgår derfor i "Dansk-søjlen", hvis eleven har taget alle fire danskprøver uafhængigt af, om den samme elev fx har taget alle obligatoriske matematikprøver eller ej. Har man taget alle de påkrævede prøver ved folkeskolens afgangseksamen, så har man også taget alle de påkrævede eksaminer i matematik og dansk men ikke omvendt.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

I tabel 4.1 har vi zoomet yderligere ind på de elever, der ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Her er disse elever fordelt på, hvor mange og hvilke delkrav de mangler at opfylde. Som i resten af analysen er karakterkravet og de enkelte delkrav ikke opfyldt, hvis eleven ikke har et tilstrækkeligt højt karaktergennemsnit, eller hvis eleven ikke har fået en karakter i alle de påkrævede prøver. I tabel 4.1 skelnes der ikke mellem årsagen til, at eleverne ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne.

Tabel 4.1

Elever der ikke opfylder karakterkrav til erhvervsuddannelserne fordelt på, hvilke delkrav eleverne ikke opfylder, pct.

Delkrav	2018/2019	2019/2020
Opfylder ingen af delkravene	53,2	57,3
Mangler at opfylde kravene i både dansk og matematik	0,8	0,3
Mangler at opfylde kravene til både folkeskolens afgangseksamen og matematik	6,1	5,3
Mangler at opfylde kravene til både folkeskolens afgangseksamen og dansk	9,7	9,7
Mangler kun at opfylde kravet i matematik	9,4	4,2
Mangler kun at opfylde kravet i dansk	4,2	4,9
Mangler kun at opfylde kravet til folkeskolens afgangseksamen	16,6	18,3
I alt	100,0	100,0

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Lidt over halvdelen af de elever, der ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, opfylder hverken delkravene i dansk, matematik eller til folkeskolens afgangseksamen, jf. tabel 4.1.

Små 20 procent af de elever, der ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, mangler alene at bestå folkeskolens afgangseksamen. Eleverne falder også her primært på, at de ikke tager alle de obligatoriske prøver. Der er dermed en gruppe elever, der opfylder karakterkravet i dansk og matematik, men som på grund af kravet, om at eleverne også skal bestå folkeskolens afgangseksamen, alligevel ikke har direkte adgang til erhvervsuddannelserne. Herudover kan det nævnes, at det andet enkeltstående delkrav, som flest elever kun mangler at opfylde, er matematik. Cirka hver tiende af de elever, der ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, mangler kun at opfylde karakterkravet i matematik. Til sammenligning er det under 5 procent, der kun mangler at opfylde karakterkravet i dansk.

En bagvedliggende analyse viser, at hvis man alene ser på gruppen af elever der modtager segregeret specialundervisning, så har tre ud af fire af de elever, der ikke opfyldte karakterkravet til erhvervsuddannelserne i 2018/2019, hverken opfyldt delkravene i dansk, matematik eller til folkeskolens afgangseksamen. Omkring 10 procent af de elever i segregeret specialundervisning, der ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, har faktisk et tilstrækkeligt højt gennemsnit i dansk og matematik, men mangler at opfylde kravet om, at man også skal bestå folkeskolens afgangseksamen.

5 Andel elever der opfylder karakterkravet på kommuneniveau

I dette kapitel sætter vi fokus på andelen af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne på kommuneniveau. Vi undersøger både de faktiske tal, udviklingen i disse og ser på andelen, når der tages højde for forskelle i kommunernes elevgrundlag.

I dette kapitel fokuserer vi alene på skoleåret 2018/2019, da resultaterne i 2019/2020 som nævnt er præget af de særlige omstændigheder som følge af COVID-19 pandemien, jf. afsnit 3.2. Det er dog for de interesserede muligt at finde tal på kommuneniveau for skoleåret 2019/2020 i bilag 2: "Kommunespecifikke nøgletal", så den enkelte kommune kan arbejde videre med disse, hvis det vurderes relevant.

I bilag 1: "Sådan placerer din kommune sig" kan du finde figurer med de mest centrale nøgletal fra dette kapitel for hver enkelt kommune. I bilag 2: "Kommunespecifikke nøgletal" fremgår alle disse nøgletal i kommunefordelte tabeller, herunder som nævnt også tal for skoleåret 2019/2020.

3 CENTRALE KONKLUSIONER FRA KAPITLET

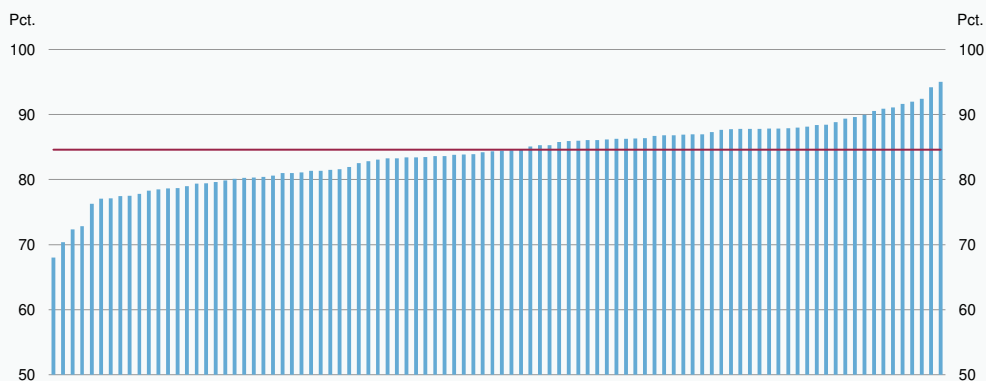
- Der er stor forskel på andelen af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne på tværs af kommunerne. Andelen varierede fra 68 procent til 95 procent i 2018/2019. Dermed var der en forskel på hele 27 procentpoint mellem den kommune, der havde den laveste andel, og den kommune der havde den højeste andel. Det er en markant forskel, og karakterkravet til erhvervsuddannelserne er endda det laveste blandt kravene til ungdomsuddannelserne. I 2018/2019 havde 19 kommuner en andel under 80 procent, mens 8 kommuner havde en andel over 90 procent, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne.
- I kapitlet har vi beregnet en benchmarkingindikator, der viser forskellen mellem den enkelte kommunes faktiske andel elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, og den andel man kunne forvente på baggrund af kommunens elevgrundlag. Benchmarkingindikatoren for 2018/2019 viser, at der også er markante forskelle mellem kommunernes andel af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelse, når der tages højde for forskelle i kommunernes elevgrundlag. Benchmarkingindikatoren varierer fra -9,0 til 8,0. Det vil sige, at de to kommuner med den laveste og højeste benchmarkingindikator har en andel, der er henholdsvis 9,0 procentpoint lavere og 8,0 procentpoint højere, end man kunne forvente ud fra kommunens elevgrundlag.
- I de 10 kommuner, der har de laveste benchmarkingindikatorer, er der gennemsnitligt 5,1 procentpoint færre elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, end man kunne forvente ud fra elevgrundlaget. I de 10 kommuner, der har de højeste benchmarkingindikatorer, er der gennemsnitligt 4,5 procentpoint flere, der opfylder kravet end man kunne forvente.

På tværs af kommunerne er der stor forskel på andelen af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Andelen varierede fra 68 procent til 95 procent i 2018/2019, jf. figur 5.1.

Dermed var der en forskel på hele 27 procentpoint mellem den kommune, der havde den laveste andel, og den kommune der havde den højeste andel. Det er en markant forskel, og karakterkravet til erhvervsuddannelserne er endda det laveste blandt kravene til ungdomsuddannelserne. I 2018/2019 havde 19 kommuner en andel under 80 procent, mens 8 kommuner havde en andel over 90 procent. 33 kommuner lå indenfor +/- 2 procentpoint fra landsgennemsnittet på 85 procent.

Figur 5.1

Andel elever der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i 2018/2019 kommunefordelt, pct.

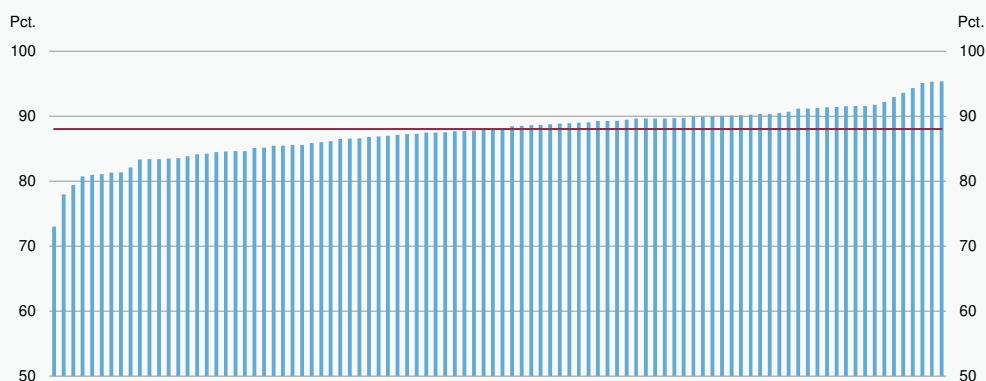

Anm.: De fire små ø-kommuner indgår ikke i figuren. Den vandrette røde linje illustrerer det vægtede landsgennemsnit.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Andelen af elever i 9. klasse, der har taget alle de obligatoriske prøver (dvs. de løvbundne prøver samt prøver i de to udtræksfag) ved folkeskolens afgangseksamen, varierer ligeledes betydeligt på tværs af kommunerne. I 2018/2019 varierede andelen fra 73 procent til 95 procent, jf. figur 5.2.

Figur 5.2

Andel elever der har taget alle de obligatoriske prøver ved folkeskolens afgangseksamen i 2018/2019 kommunefordelt, pct.

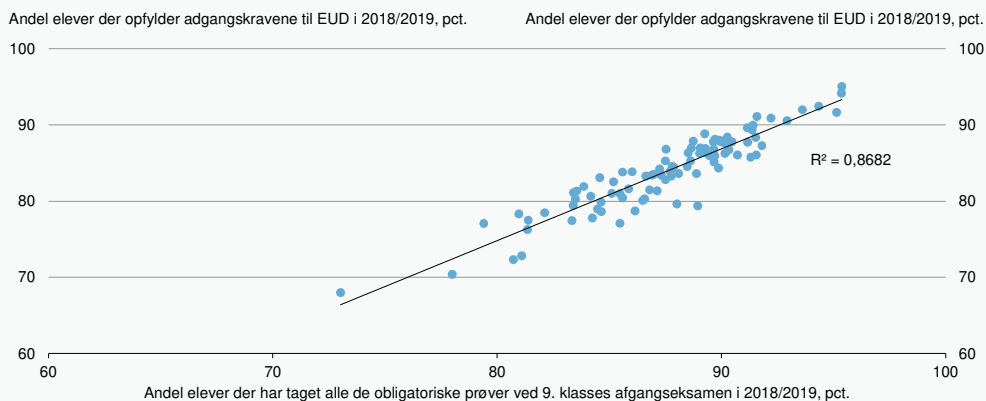

Anm.: De fire små ø-kommuner indgår ikke i figuren. Den vandrette røde linje illustrerer det vægtede landsgennemsnit.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

I figur 5.3 ses sammenhængen på kommuneniveau mellem andelen af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i 2018/2019, og andelen af elever i 9. klasse der har taget alle de obligatoriske prøver ved folkeskolens afgangseksamen i 2018/2019.

Figur 5.3

Sammenhængen mellem andelen af elever der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i 2018/2019, og andel elever der har taget alle prøver ved folkeskolens afgangseksamen i 2018/2019

Anm.: EUD er en forkortelse for erhvervsuddannelserne. Hver blå prik illustrerer én kommune. De fire små ø-kommuner indgår ikke i figuren. Samme resultat fås hvis man sammenholder andelen for skoleåret 2019/2020.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Figuren viser, at der er en stærk sammenhæng mellem de to andele, hvilket ikke overraskende understøtter pointen i kapitel 4 om, at en stor andel af de elever, der ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, mangler én eller flere af de påkrævede prøver ved folkeskolens afgangseksamen.

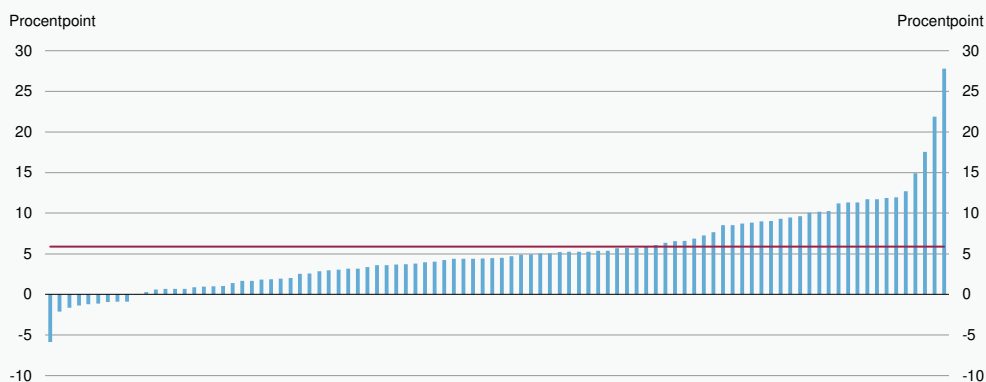
Selvom der er en stærk sammenhæng i figur 5.3, så er der dog også flere kommuner, der ligger et stykke fra tendenslinjen. Det kan ses som et udtryk for, at der trods alt er forskel på tværs af kommunerne i, hvor ofte eleverne ikke opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelse, fordi eleverne ikke har taget alle de påkrævede prøver, og hvor ofte det skyldes at eleverne rent faktisk har taget alle prøverne, men ikke opnår et tilstrækkeligt højt gennemsnit. Den variation kan hænge sammen med, hvornår skolerne i de enkelte kommuner fritager elever fra eksaminer.

Fra 2011/2012 til 2018/2019 har hele 85 kommuner oplevet en stigning i andelen af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, jf. figur 5.4 på næste side. 15 af de 85 kommuner, der har oplevet en stigning, har øget deres andel af elever der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne med mindst 10 procentpoint.

Det er i denne forbindelse vigtigt at være opmærksom på, at karakterkravet til erhvervsuddannelserne ikke var indført i 2011/2012, og at andelen af elever der opfyldte karakterkravet i 2011/2012 og 2018/2019, ligesom i resten af nærværende analyse, er opgjort på baggrund af det karakterkrav, der gjorde sig gældende fra 2017/2018.

Figur 5.4

Ændring i andel elever der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne fra 2011/2012 til 2018/2019 kommunefordelt, procentpoint

Anm.: De fire små ø-kommuner indgår ikke i figuren. Den vandrette røde linje illustrerer det vægtede landsgennemsnit.
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Benchmarking med kontrol for rammevilkår

Nogle af forskellene mellem kommunernes andel elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, skyldes, at kommunerne har forskellige elevgrundlag. For at korrigere for dette har vi udarbejdet en statistisk model, hvor der tages højde for forskelle i elevgrundlaget på individ- og skoleniveau¹². Det drejer sig på individniveau om demografiske karakteristika, sundhedskarakteristika, forældres baggrund og ressourcer. På skoleniveau drejer det sig fx om den gennemsnitlige velstand blandt forældrene. Det er alle faktorer, som vi i denne forbindelse anser for kommunernes rammevilkår, og som har vist sig at have betydning for, hvorvidt eleverne opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne.

Rammevilkår er kendetegnet ved, at de ikke kan ændres af kommunerne på kort eller mellemlangt sigt¹³. Ved at tage højde for disse forskelle i rammevilkår, som vi i analysen også betegner elevgrundlaget, bliver sammenligningen af kommunerne mere retvisende. I bilag 3: "Metode" kan man finde de konkrete rammevilkår, vi har taget højde for i analysen, ligesom den statistiske model og metoden bag er beskrevet nærmere.

Med udgangspunkt i den nævnte statistiske model har vi beregnet den andel af eleverne i hver enkelt kommune, der på baggrund af elevgrundlaget i kommunen forventes at opfylde karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Den forventede andel anvender vi til at beregne en såkaldt benchmarkingindikator, som er forskellen mellem hver kommunes faktiske andel elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, og den forventede andel.

Benchmarkingindikatoren viser dermed, hvorvidt en kommune har en højere eller lavere andel af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, end man kunne forvente ud fra kommunens elevgrundlag. I boks 5.1 fremgår det, hvordan benchmarkingindikatoren konkret skal fortolkes.

¹² Vi har anvendt en logistisk multi-level model for at tage højde for forskelle i elevgrundlaget.

¹³ Som en del af de rammevilkår vi anvender i analysen, er der også variable, som kommunerne har en vis indflydelse på, men som primært siger noget om elevens tyngde.

Boks 5.1

Fortolkning af benchmarkingindikatoren

- *Benchmarkingindikator mindre end 0:* Kommunens andel af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, er lavere, end man kunne forvente på baggrund af elevgrundlaget. For eksempel angiver en benchmarkingindikator på -1, at kommunens andel er 1 procentpoint lavere, end man kunne forvente på baggrund af elevgrundlaget.
- *Benchmarkingindikatoren er lig 0:* Kommunens andel af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, er lig med det forventede niveau.
- *Benchmarkingindikatoren er større end 0:* Kommunens andel af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, er højere, end man kunne forvente på baggrund af elevgrundlaget. For eksempel angiver en benchmarkingindikator på 1, at kommunens andel er 1 procentpoint højere, end man kunne forvente på baggrund af elevgrundlaget.

Benchmarkingindikatoren er et estimeret tal, der er behæftet med en vis statistisk usikkerhed. Det betyder, at der ikke skal tolkes for håndfast på den præcise placering af kommunerne. Ved rangering af kommunerne er de derfor inddelt i kvintiler, således at der kun skelnes mellem kommuner, som ligger i den bedste femtedel, næstbedste femtedel og så videre. Dog vises top 10 og bund 10 også.

Meknikken ved en statistisk model gør desuden, at man ikke kan konkludere noget om størrelsen på det generelle niveau af andelen af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. Man kan således ikke konkludere, at de kommuner, der klarer sig godt i benchmarkinganalysen, ikke potentielt kan øge deres andel yderligere.

I figur 5.5 på side 27 er kommunernes benchmarkingindikator for andelen af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i skoleåret 2018/2019, vist i kvintiler. 1. kvartil er den femtedel af kommunerne, der har den højeste andel elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, i forhold til, hvad man kunne forvente på baggrund af kommunens elevgrundlag. 5. kvartil er den femtedel af kommunerne, der har den laveste andel elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i forhold til, hvad man kunne forvente på baggrund af kommunens elevgrundlag.

Benchmarkingindikatoren for 2018/2019 varierer fra -9,0 til 8,0¹⁴. Det vil sige, at de to kommuner med den laveste og højeste benchmarkingindikator har en andel af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, der er henholdsvis 9,0 procentpoint lavere og 8,0 procentpoint højere, end man kunne forvente ud fra kommunens elevgrundlag. Dermed viser benchmarkingindikatoren, at der også er markante forskelle mellem kommunernes andel, når der tages højde for kommunernes elevgrundlag.

¹⁴ I bilag 2: "Kommunespecifikke nøgletal" er det muligt at finde benchmarkingindikatorerne for skoleåret 2019/2020.

HVAD BESTÅR FORSKELLE I ELEVGRUNDLAGET MERE KONKRET AF?

I vores statistiske model, som vi bruger til at beregne den forventede andel elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, indgår en række forskellige variable, som vi bruger til at tage højde for forskelle i elevgrundlaget på tværs af kommuner.

Disse variable er karakteristika for det enkelte individ, som er med til at forklare, hvorfor der er forskel på, om den enkelte elev opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne eller ej. Det er også forhold, som vi har vurderet, det er svært for kommunen på et mere overordnet plan at ændre på kort eller mellemlangt sigt. Dermed er disse individkarakteristika også rammevilkår for kommunernes indsats. Som en del af de rammevilkår vi anvender i analysen, er der også variable, som kommunerne godt kan ændre på. De er dog medtaget, da de siger noget om den enkelte elevs tyngde, og fordi de er svære at ændre på i 9. klasse fx elevens alder ved skolestart.

De individkarakteristika, som vi har taget højde for i analysen, øger eller reducerer alle i større eller mindre omfang sandsynligheden for, at den enkelte elev opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne. De kan inddeles i følgende kategorier:

Elevkarakteristika

Er forhold der relaterer sig direkte til den enkelte elev. I vores model er det eksempelvis alder, køn, herkomst, alder for skolestart, ordblindhed, om barnet modtager segregeret specialundervisning, har haft et fritidsjob, er enebarn, og forskellige variable for fysisk og psykisk sundhed. Herudover indgår elevens resultater i de nationale test i dansk og matematik i hhv. 2. og 3. klasse, som en proxy for elevens tidlige evner, motivation mv. I bilag 3: "Metode" har vi begrundet inklusionen af de nationale test som forklarende variable. Det er især variablene om, hvorvidt barnet modtager segregeret specialundervisning og elevens resultater i de nationale test, der i modellen har stor betydning for sandsynligheden for, at eleven opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne.

Forældrekaraktetistika

Er forhold der relaterer sig til elevens forældre. Forældrekaraktetistika er i denne sammenhæng eksempelvis uddannelsesniveau, indkomst, beskæftigelse, herkomst, kriminel baggrund og forskellige sundhedsvariable. Disse karakteristika har vi både med for elevens mor og for elevens far.

Søskendekarakteristika

I modellen tages der også højde for, om eleven har en søskende, der har modtaget en eller flere sociale foranstaltninger.

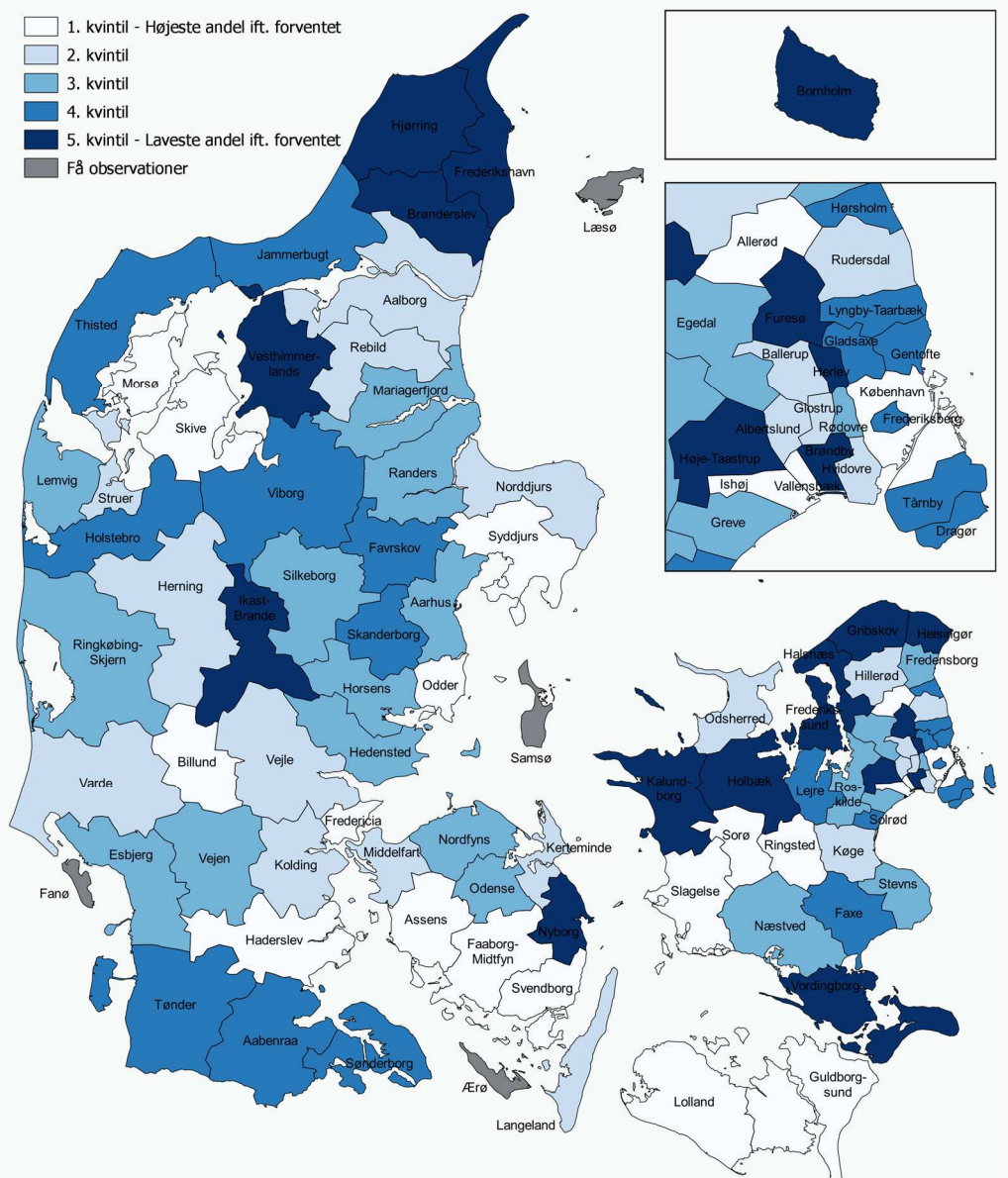
Skolevariable

Modellen indeholder også variable med gennemsnitsværdier for de elever i 9. klasse, der går på elevens skole. Skolevariable tager højde for, at elevens læring og dermed forudsætninger for at opfylde karakterkravene til erhvervsuddannelserne også kan blive påvirket af skolekammeraternes baggrund og evner. I modellen tages der på skoleniveau højde for andel med anden etnisk herkomst, andel der er ordblinde, andel socialt udsatte, gennemsnitlig indkomst blandt forældrene og elevernes gennemsnitlige resultater i de nationale test i dansk og matematik i henholdsvis 2. og 3. klasse.

I bilag 3: "Metode" kan du finde en tabel med den fulde liste over de variable, som vi har taget højde for. Heraf fremgår parameterestimer og signifikansniveauer også.

Figur 5.5

Benchmarkingindikator for andel elever der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i 2018/2019

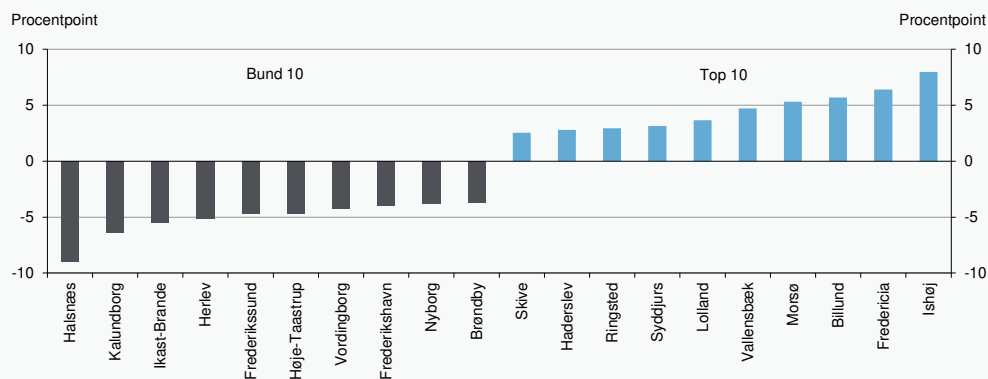
Anm.: 1. kvintil dækker over den femtedel af kommunerne, som har den højeste andel elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i 2018/2019 i forhold til, hvad man kunne forvente på baggrund af elevgrundlaget. 5. kvintil dækker omvendt over den femtedel af kommunerne, der har den laveste andel i forhold til, hvad man kunne forvente på baggrund af elevgrundlaget.

Kilde: Danmarks Statistik, STIL og egne beregninger.

I de 10 kommuner, der har de laveste benchmarkingindikatorer, er der gennemsnitligt 5,1 procentpoint færre elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne, end man kunne forvente ud fra elevgrundlaget. I de 10 kommuner, der har de højeste benchmarkingindikatorer, er der gennemsnitligt 4,5 procentpoint flere, der opfylder kravet end man kunne forvente.

Figur 5.6

De ti kommuner med henholdsvis lavest og højest andel elever der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i forhold til forventet i 2018/2019

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

I bilag 1 "Sådan placerer din kommune sig" og bilag 2 "Kommunespecifikke nøgletal" kan du blandt andet se hver enkelt kommunes faktiske og forventede andel samt benchmarkingindikatoren for skoleåret 2018/2019 og 2019/2020.

6 Spørgsmål til inspiration

I denne analyse har vi undersøgt, hvor stor en andel af eleverne i 9. klasse der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i forbindelse med folkeskolens afgangseksamen. Analysen viser, at der er også store forskelle på tværs af kommunerne, når man tager højde for forskelle i elevgrundlaget. Det er derfor relevant for den enkelte kommune at følge op på resultaterne fra denne analyse. Opfølgningen kan eksempelvis tage udgangspunkt i nogle opklarende spørgsmål, som kan være med til at belyse kommunens resultater yderligere.

Spørgsmålene kan gøre det nemmere for den enkelte kommune at evaluere egen indsats og vurdere behovet for eventuelle indsatser eller ændringer i praksis. Eksempler på sådanne spørgsmål fremgår herunder. Afklaringen af disse spørgsmål kan med fordel tage udgangspunkt i de kommunespecifikke figurer og nøgletal i bilag 1 og 2.

REFLEKSIONSPØRGSMAÅL

- Hvad er andelen af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i vores kommune, og hvordan ligger vi i forhold til landsgennemsnittet? Hvad tror vi årsagen er til, at kommunens andel enten er lavere eller højere end landsgennemsnittet?
 - Hvad er andelen af elever, der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne i vores kommune, i forhold til hvad man kunne forvente ud fra elevgrundlaget? Er andelen i overensstemmelse med vores forventninger?
 - Hvordan følger vi i kommunen op på, hvor stor en andel af eleverne, der efter 9. klasse, har adgang til erhvervsuddannelserne, og følger vi denne andel over tid?
 - Er der blandt lærerne og skolelederne sket en udvikling i fokus og tilgang til de karakterer, der bliver givet ved folkeskolens afgangseksamen, efter indførelsen af karakterkravet til erhvervsuddannelserne?
 - Er der blandt lærerne og skolelederne sket en udvikling i vurderingen af, hvorvidt det giver mening for den enkelte elev at aflægge prøve i de fag, der indgår i folkeskolens afgangseksamen, efter karakterkravet til erhvervsuddannelserne er blevet indført?
 - Hvordan sikrer vi, at andelen af elever der opfylder karakterkravet til erhvervsuddannelserne bliver så høj som muligt fremadrettet? Er der fx særlige grupper blandt eleverne, vi skal have et særligt fokus på?
-